

Manifest:

samen naar een duurzame digitale samenleving

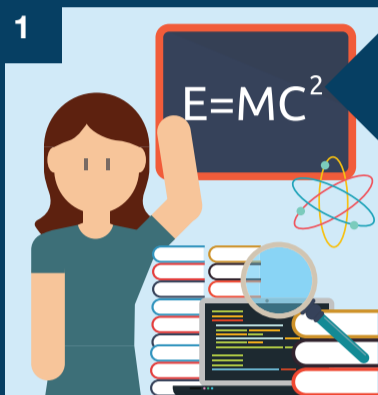
Vijf acties die minimaal nodig zijn de volgende kabinetsperiode

Digitalisering veranderde de afgelopen tien jaar ons dagelijks leven, arbeid en werkgelegenheid, de wetenschap, bedrijvigheid, veiligheid en onze democratie. En de grootste veranderingen moeten nog komen. Het verleden wijst uit dat landen die als gidsland voorop lopen, beter in staat zijn de kansen van zulke transformaties te verzilveren en tegelijkertijd eventuele negatieve gevolgen het hoofd te bieden.

Wij willen daarom dat Nederland de komende tien jaar serieus digitaal leiderschap neemt. En dat we de toekomst proactief naar onze hand zetten. Voor groei, werkgelegenheid en om de kwaliteit van de samenleving in zijn geheel te verbeteren. Te beginnen bij het volgende Kabinet, dat zal moeten investeren in beleid, middelen en governance. Dat geeft ook het bedrijfsleven richting bij haar investeringsbeslissingen. We kunnen ons niet permitteren de kansen te laten liggen.

Samen bepleiten we dat minimaal het volgende nodig is:

1

Investeer in de basis: opleidingen en kennisontwikkeling

Willen we de toekomst naar onze hand zetten, dan moeten we deze begrijpen. Dat vraagt om verplicht computational thinking in het basis- en voortgezet onderwijs; om opleidingen die vakspecialistische kennis en ICT combineren, op MBO, HBO en universiteit; en om optimale match tussen opleidingen en arbeidsmarkt (extra developers); De fundamentele basis voor ons langetermijn verdienvermogen is state-of-the-art kennisontwikkeling. De overheid moet extra investeren in digitaal wetenschappelijk onderzoek in en buiten de Nationale Wetenschapsagenda met een middellange horizon én in de nodige instrumenten -'infrastructuur'- voor dat onderzoek.

2

Pluk de maatschappelijke baten: 5 kansrijke domeinen én de overheid versneld digitaliseren

Digitale innovatie van onze samenleving in zijn geheel brengt ons welvaart én welzijn. Vaak kunnen we die digitalisering op eigen kracht bewerkstelligen, maar in de domeinen gezondheid, mobiliteit, energie, onderwijs, steden én bij de overheid zelf is veelal sprake van complexe onderlinge afhankelijkheden tussen diverse partijen. Zonder een gedeeld beeld kunnen deze afhankelijkheden beperkend werken. Maar bij gezamenlijk enthousiasme, perspectief en publiek-private samenwerking juist versnellend! Daarom roepen we politiek, kennisinstellingen en bedrijfsleven op om 'samen in de vooruit stand' te onderzoeken wat technologisch mogelijk is. En dan ook samen de ambitie te stellen waar Nederland met die technologie in 2025 kan en wil staan. Naar die ambitieuze stip op de horizon werken we hand in hand toe. Zo realiseren we het grote potentieel in deze maatschappelijk belangrijke domeinen.

3

Vergroot ons verdienvermogen verder: voorlopers een extra zet geven

Innovatie drijft nu al de paradepaardjes van de digitale economie: onze startups, topsectoren, Smart Industry fieldlabs, smart buildings, fintech, de cyberindustrie, de digitale mainport en het innovatief MKB. Om deze sectoren, bedrijven en initiatieven een extra versnelling te geven, moeten middelen beschikbaar komen en moeten (nieuwe) regels deze basale sectoren niet frustreren maar juist faciliteren.

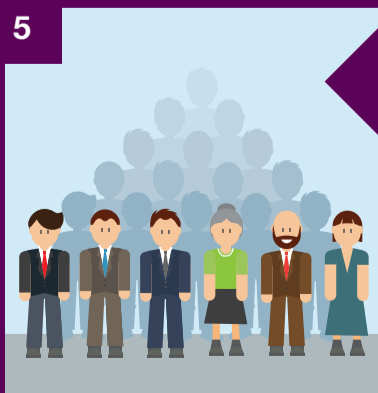
4

Heb aandacht voor zorgen, oog voor kansen: werkgelegenheid, cyberweerbaarheid, privacy

Vernieuwing brengt verandering, en zorgen. Als we daar geen oog voor hebben, wordt het gas geven met de handrem aan. Zoals we ons land beschermen tegen overstromingen, moet ook in de digitale wereld de dijkbewaking op orde zijn: cybersecurity moet daarvoor doordringen in de huiskamer, de bestuurskamer en de Tweede Kamer. De algehele veiligheid en weerbaarheid gaan omhoog met een Digitaal Trust Centrum voor alle economische sectoren. We moeten streven naar een inclusieve arbeidsmarkt, onder meer door leren veel centraler te positioneren in de levens van mensen: een leven lang leren. Privacyregels moeten zowel vertrouwde omgang met persoonlijke gegevens faciliteren als het realiseren van de maatschappelijke en economische verwachtingen van (big & open) data.

5

Creëer verbinding en leiderschap: 'ministerieel digitaal topteam'

Het digitale beleid én de politieke governance ervan staan op dit moment in schril contrast met de maatschappelijke zwaarte. De politieke verantwoordelijkheid voor digitale innovatie is versnipperd, veelal liggen de nodige middelen, beleidskennis en verandermacht bij meerdere departementen. Ook voor de randvoorwaarden (privacy, elektronische identificatie, cybersecurity, onderwijs, 5G) geldt dat. Door gebrek aan overzicht en onderlinge connecties wordt politiek op deelgebieden gestuurd. Een 'ministerieel topteam digitalisering', bijvoorbeeld in de vorm van een aparte digitale onderraad, moet – inclusief een hoge functionaris voor cybersecurity – de verbindingen leggen en leiderschap nemen om de toekomst digitaal naar onze hand te zetten.

Dit manifest wordt ondersteund door de volgende partijen...

Frits van Bruggen,
hoofddirecteur ANWB

Chris Buijink,
Nederlandse Vereniging van Banken

Marcel Krom,
voorzitter CIO platform

Yvonne van Rooy,
voorzitter Nederlandse
Vereniging van Ziekenhuizen

de Digicommissaris

Bas Eenhoorn,
Digicommissaris

Arjan El Fassed,
directeur Open State foundation

Tineke Netelenbos,
voorzitter ECP

Steven van Eijck,
algemeen voorzitter RAI Vereniging

Medy van der Laan,
voorzitter Energie Nederland

Jos Nijhuis,
president-directeur Royal Schiphol Group

Ineke Dezentjé Hamming-Bluemink,
voorzitter FME

Erik Fledderus,
algemeen directeur SURF

Herna Verhagen,
CEO PostNL
opsteller rapport 'Nederland Digitaal droge voeten'

Ed Nijpels,
voorzitter Thuiswinkel.org

Paul Smits,
CFO en voorzitter Digitaliseringsboard,
Havenbedrijf Rotterdam

Paul de Krom,
voorzitter TNO

Bertho Eckhardt,
voorzitter Koninklijk Nederlands Vervoer

René Penning de Vries,
Boegbeeld TopTeam ICT-innovatie

Leon Faassen,
voorzitter ad interim LTO-Nederland

Arthur van Dijk,
voorzitter Transport en Logistiek Nederland

Michaël Van Straalen,
voorzitter MKB-Nederland

Titia Siertsema,
voorzitter Uneto-VNI

Lotte de Bruijn,
directeur Nederland ICT

Hans de Boer,
voorzitter VNO-NCW

Peter Stadhouders,
directeur Nederlands Uitgevers Verbond

Karl Dittrich,
voorzitter VSNU

José van Dijck,
president Koninklijke Nederlandse Akademie
van Wetenschappen

...en meer partijen hebben aangegeven zich aan te willen sluiten. We nodigen daartoe ook iedereen uit.